

SUPERNOVICE

E - G L A S I L O O Š F O K O V C I

MOJ MATERNI JEZIK JE...

Razmišljala sem kaj je to materni jezik. Je to jezik, ki ga prevzameš od staršev in se ga naučiš kar tako? Jezik, za učenje katerega ne potrebuješ slovnice, naučiš se ga s pogovorom med domačimi osebami, prijatelji ,sorodniki ... Ali sem se nanj navezala bolj ali manj in ali ga obvladam bolje kot kateri drug jezik?

Zame je potem materni jezik prekmurščina. Vendar ali to velja tudi za vse ostale moje prijatelje?

To številko glasila tako posvečamo maternemu jeziku in literarnemu ustvarjanju v maternem jeziku.

Kaja Fartek

MATERNI JEZIK

Materni jezik je ali materinščina, ki se ga v zgodnjem otroštvu običajno naučimo kot prvega in se v njem najlažje izražamo, zato ga imenujemo tudi prvi jezik. Če pa se naučimo dveh ali več jezikov, pa je materni jezik tisti, ki ga posameznik sam opredeli kot takega. Mednarodni dan maternega jezika praznujemo 21. februarja .

In moj materni jezik je potemtakem slovenščina oz. prekmurščina.

Prekmurščina je slovensko narečje, ki ga govorijo na območju levega brega Mure, vključno s Porabjem na Madžarskem in v nekaterih vaseh ob madžarsko-avstrijski meji. Prekmurščina spada v panonsko narečno skupino in se deli na pet podnarečij:

dolinsko (markovsko) narečje

goričko narečje,

porabsko narečje,

ravensko narečje,

soboško narečje.

ALI STE VEDELI:

- Da je prekmurščina bila knjižni jezik. V prekmurščini je bilo napisanih 300 knjig, časopisi in koledarji. Do leta 1908 so se jo učili v šolah. Za razvoj prekmurščine kot knjižnega jezika pa so bili pomembni:

ŠTEVAN KUZMIČ

MIKLOŠ KUZMIČ

JANOŠ KARDOŠ

IMRE AUGUSTIČ

JOŽEF KLEKI

AVGUST PAVEL

VILKO NOVAK

- *Da so med največjimi zagovorniki prekmurščine bili evangeličani, predvsem senior Števan Kovatš, ki se je v svojem slavnostnem govoru ob vkorakanju madžarske vojske 16. aprila 1941 zelo zavzel za prekmurski jezik. Prekmurščino so ohranjali z Evangeličanskim kalendarjem in Düševnim listom ter seveda z bogoslužjem v prekmurskem jeziku. Oblast je poskušala bogoslužja v prekmurščini preprečiti, vendar so se evangeličani sklicevali na svoje zakone, po katerih mora biti božja beseda podana vsakemu človeku v njemu razumljivem jeziku.*

Kako zelo so se borili za obstoj prekmurščine ponazarja Kleklov navedek:

Večkrat čujemo ogovarjati zakaj pišemo naše narečje i zakaj ne književno slovenščino. V svojem odgovori ščem navesti vse razloge, šteri ne samo ka dovoljavajo, nego naravnost zapovedavajo naše narečje. (...) Mi inteligentni, ki smo vse sile napnoli, da bi se kemprle navčili književne slovenščine priznavamo, da nesmo se je mogli ešče v popolnosti, čeprav čtomo vsaki den dosta v njej. Naš prosti odrašeni narod, ki neje meo slovenski šol i ki nema prilike, da se vči književne slovenščine, jo zato tem menje more znati. (...) Prek meje i v Ameriki mammo na desetjezero našega naroda, šteri nikak ne razmi književne slovenščine i tüdi prilike nema, da bi se jo navčo. tomi narodi pisati v jeziki, šteroga ne razmi te, kda nema nikšega drugoga čtenja, kak samo naše, bi pomenilo narodno smrt povzročiti. Što vüpa to odgovornost na sebe vzeti?! (...)V vsakoj šoli se vči srbohrvaščina i celo je že veliki broj tiste slovenske inteligence, čeprav je zazdaj ešče v menjšini, štera zahteva za uradni jezik v našoj banovini srbohrvaščino mesto dozdajšnje slovenščine. (...)

In zdaj še moj dodatek: zatau van mo tüde ge neka napijsala prejkmursko. Rada gučin prejkmursko, pa tüde pijšen prekmursko.

LEJPI DEN VAN DALE ŽELEJ

SAŠA FARKAŠ

To številko glasila smo posvetili maternemu jeziku in literarnemu ustvarjanju v materinščini. Na naslednjih straneh glasila najdete prispevke učencev, napisane v narečju.

Ka se mi je zgoudelo v goušče

Ednoug san v goušče zabloudo. V velkoj nesreče san meu tüde velko srečo. Srečo san lisice, štere so bile trno fejest rade, ka so me srečale. Včase so me pravle, ka naj iden z njime. Od velkoga veselđa so bejžale naprej, ges pa za njime. Naednoug smo se stavele pred velkof lüknjof. Lisice so me pouzvale no-trek. Prinesle so me stolec, ka naj se doj seden. Pijtale so me, ka be rad dō. Malo san brodo, te pa san pravo, ka be najrajše saftično pečenka. Saftična pečenka je bijla trnog dobra, zatou san jin zapopejvo edno par pesme. Lisice pa so špilale na gosle. Bilou je tak fajn, ka san skoron pozabo ite domou.

JOŽI LENČEK KRANJEC, 3.r.

TRIJE KRALOVĐE

Negda pred mnogimi lejtima, kdaj so še žabe znale rejpat, so živeli trge kralovđe. Njuva velka hiba je bijla, ka so eden ovoga nej mogle trpete, zatou so se njuve viteze sigdar bojüvale. Pri rouki so sigdar mele tri zacomprane stvari: sablo, ščit, sekero.

Ednoga lejpoğa sunčnoğa dneva pa jih je napadno cumprnjakov šarkanj. Vsakše vitez je prleto iz kaštela in bil krede, ka buje šarkanja. Za nagrado so jin kralovđe obečale svoje lüšne čere. Friško so se poubrale vküp, pa odišle proute comprnjakovome kaštele. Na velko žalost so šarkanja nej včasek najšle, zatou so kmeta na njihove pijtale, če ga je slučajno nej vido. Povedo jin je, ka je tak kak žerđava strejla leto proute severe. Zele so se dale na pout, te pa so naednouk pred sebof zaglednole zacomprane kaštel, v šteron sta bila comprnjak pa šarkanj. Do kaštela so fejst žmetno prišle, ka je bilou vse zaraščeno z grmouvđon. Najbole divđe je skočo s konja, vküp vtrgno vse korendě, ka je bilou na poute in oven napravo prousto pout v kaštel. Te so prišle v sobo, ge je comprnjak compro. Ugotovile so, ka šče napravete urok, kere de se vaščane pa tüde njih spremejno v ogabne slüzaste zelejne krastače. Pribejžale so k njeme, pa preobrnole sklejdo z urokon. V iston momente je comprnjak grato slüzasta pretegnjena krastača. Friško so poiskale šarkanja pa njeme z zlatof, dugof pa ostro nabrüjšeno sablof odsejkale z ognjon plüvajočo glavou.

Vitezi so z naglouf hitrostjof prišli do kaštela, ge so jih že čakale zagučane zlatolase princejske. Gostüvanje je trpelo cejli keden. Na svoj račun je prišo vsake lačen pa muzike želen srmak. Mlade pare so srečno in v lubezni živeli še mnouga lejta. Mogouče so žive in zdrave še gnes den.

LUKA GRABAR, 5.r.

ZGODBA O TREJH KRALIČNAH IN PRINCE

Nekda je žijvo princ Aleš, kere je enoga dne vido kak se kauplejo tri kralične.

Prve je vkradno zlato verižico, drugoj je vkradno prstan, trečoj pa je vkradno lejpo obleko pa je hitro zbejžo domau. Kralične so zbejžale za njin in ga prosile naj jin da stvarij. Princ je pravo dobro samo, če se ena ožene ž njin. Kralične so prikijmale in so zbejžale domau.

Aleš je mame pravo, ka si ide priborijt eno kraljično in je odišo.

Princ je na idnauk opazo velko palačo in je včase vstaupo. Naidnauk je zagledno comprnico, kera je bijla mačeha trejh kraličen. Proso jo je, če lejko dobij eno kralično pa mu je odvrnoula ka samo te, če de izpuno seden del. Dečko je odgovoro, ka de. Comprnica je naraučila, ka najprle naj pita kralične ka do gele, pa te jin naj še odnese geste.

Aleš je odišo in nej je znau kak naj jih pijta. Pijto jih je: »Kralične ka te gele?« Prva je pravla, ka de pašteto, drüjga čaj pa margarino pa še cuj med, treča pa palačinke s čokoladof.

Aleš je nej znau sküjate nika, pa so se tri vile pokazale, pa napravele.

Sledeče delo je bilo zaküjrete ogenj, pa je nej znau pa se je prikazo eden šktrat, pa je zaküjro.

Treče delo je bilou posejkate drejvo, pa je nej znau, pa se je prikazo drüjge šktrat, pa tau napravo. Štrto delo je bilou popravete vrata. Pa se je pokazo treče šktrat, pa je napravo.

Peto delo je bilo mujte posaudo, prva vila se je pokazala, pa je napravela kak be migno. Šesto delo je bilou, ka more spucate pod. Prva vila se je prikazala pa tau napravela.

Zagnje delo pa je bilou zbrati najmlajšo kralično. Naidnauk njeme zadnja vila povej, ka je prava na desnoj strane in rejsan je bijla.

Princ dobij srejnjo kraljično samo, če zmejša tistau, pa nej je znau dokeč se njeme neje prikazala čarobna škatla in se zmejšala.

Aleš je daubo prvo kralično, pa sta se oženila. Tau je pa tūj biu srečen konec.

TEO KRPIČ, 5. razred

PAUT V GRABO

Enoga lejpoğa dneva me je pout odpelala v eno veliko grabo. V toj grabe je bijla čarna kmica. Ka nigdar ne vejš, gda te kmica ger zaode, nosen sigdar s sebof lampaš. Zdaj me je te lampaš trno praf prišo. Vužgo san ga, pa posvejto. Zagledno san en velke šerek slejpeh miše, štereh san se fejest zosago. Nejsan mogo biti duĝo zosagani, ka san že čül, ka se nekše vrag dere. Mislö san, ka je düj. Po male san seeno šou proute tome drejtje. Naednouĝ san zagledno eno veliko cumprnco. Duĝo me je glejdala, ges pa njou. Te pa me je pravla: «Zaj te mo zacumprala v enoga grdoĝa bođilaroša!» Skočo san na njou. Cumprnca se je tak zosaĝala, ka je pozabila na cumpranje, pa je friško skočila na meklo, te pa odletejla. Ge san se odejno , pa friško zbejžo z grabe.

DANI LENČEK KRANJEC , 3.r.

PREJKMURSKA ZGODBA

Bil je moške kere je rad okaule odo. Sigdar si je kujpo cukre. Niti en den je nej mijno ka be zdržo brez cukrov. Idnouk pa je v baute svalilo cukrov, moške pa je znoro, ka bi skoraj doj balkaona skočo. Na srečo si je premislo, ka de v drugo bauto šou. Pa je v drugo bauto šal po cukr, pa cukra nej bilau. Te pa ide domav pa na paute srejšča popa pa pope prave: »Bi mi tij zrikto 6 vrečk cukrov.«

Pop, ker je že dolgo premišlavo, kak bi napravo vaško veselico, njemi je vesejli pravo: »Lejko ti zrikta, samo tou de te dosta koštalo.«

Moške je bio škrtlavi, ali je cukre mel rajši od vsega na svejti, zatau je pravo: »Dobro povej kelko ščejš, glavno ka mo mel 6 paketov cukrov.« Pa sta se zgučala, ka de še gnes dobo 6 paketov cukrov, če njemi da 10 svinj, 1 kravo, 5 kokoutov pa lajev vina.

Pop njemi je dal cukre, kerih tak več nej smel gesti, ka je mel cukrno, moški pa je bio najbole vesejli človik na veselici.

SAŠA FARKAŠ IN KAJA BAŠA, 6 . r

PIKA PA PES

Pika je prosila svojo mamo, ka bi mejla psa. Enoga lejpoğa dnejva je srejšala lušnoğa psa. Najprej ġa je pijtala, ġe ma kučo. Pes je pravo, ka je bres kuče pa imejna. Pika ġa je pijtala, če bi ščel bite njejne pes. Prinesla ġa je v kučo pa njeme je fse pokazala. Mate ġa je ščela vijdete. Kda ġa je vijdala, pa je pravla, če ġa šče mete, njeme more imej date. Pika se je odlavčila, ka njeme da imej Max. Od tistoga dneva dale si je niti ene živali več nej želejla.

SABRINA MOJZER, 3 r.

DOBER VEČER LÜBICA MOJA
(prekmurska ljudska)

A

*Dober večer lübica moja,
ka pa tebe fali,
ka ti nosiš celi keden,
tak skuznate oči.*

*Ne bi, ka ne bi
kelko ti mene mantraš,
zdaj si me zapelo,
pa bi drüjge lübice maš.*

*Nej, ne vöri lübica moja,
vsaksoj babi tau,
če ščejš moja žena biti,
ešče tau zimau.*

*Vej tau tak praveš, ka se prišo k mene spat,
kda pa odijdeš,
te pa drüjgo ljubco maš.*

Pesem zapisala: TJAŠA PERŠ, 3.r

GARFILD PA DUH

FARBE DREYV

(PESEM MIROSLAVA KOŠUTE V PREKMURŠČINI, zapisana v prekmurskem črkopisu)

Zeleyna dreyva szo za đabuke,
pa gusenice,
v nyi vingredni vöter fuda.

Zsuta dreyva szo za kutine
pa citrone,
pa za szüjsnovo polete.

Rdeyce dreyva szo za črešnye
pa margeytica,
ge dom geseyne pa vecsnas zoryo szta.

Beyla dreyva szo za neyznane szad,
za borove kuke
za ziyimo bliyszkanie i vötroye.

Csarna dreyva szo za sztriyžek i mravle
v nyey szpiyta nocs i kmica.

Plava greyva szo za szlive
i da ftiče szii delayo gnejzda v nyi
kak sreyydi neyba.

Tak črkopis so uporabljali prekmurski pisci za zapisovanje stare knjižne prekmurščine. Za lažje branje navajamo vrednost današnjih in takratnih črk:

PREKMURSKE ČRKE	ČRKE V KNJIŽNEM JEZIKU
CS	Č
ZS	Ž
Y	J
SZ	S
SN	Š
Z	Z
C	C

*Pesem sta zapisali:
MOJCA KUČAN in ANA
ČAHUK, 5.r.*

PA ŠE FAŠENEK PO PREJKMURSKO...

FAŠENEK PO VEJSE

Fašenek je pa idemo okaule po vejse. Ja itak, ka idemo okaule, ka mo slüjžele pejneze. Srejčan sosido namaskerano v vampira pa jo pijtan: »Ej ti, ideš po fašenke? Če ideš, se dobijva pre moje iže.« Pa mi pravi sosida nazaj: »Ka boš pa tij za fašenek?«

»Znaš ka mo?« poglejdnen okoule pa joj na vüjo poven pa jo prosen, ka naj tau nikome ne povej. Obeča mi, ka čista nikome ne povej. Okej, pa van poven, ka mo. Znete ka? Vampir! Pa se dva vampira dobijva ob 12.30 pre moje kuče pa ideva po fašenke.

LARA KUHAR, 3. razred

FAŠENEK

Fašenek, fašenek cejle den okaule odemo. Okaule pa kričijmo pa prosemo, če nan kaj dajo. Mij pa idemo od kuče do kuče. Vej so nan dale 50 evrov, mij pa njin damo 2 milke. Mij pa tak tulemo, tak ka se čüje do Italije. Te kda prijdemo domau, smo pa brez glasa. Tau leto pa se mo še bole drla, ka de se čülo do Anglije. Tak mo džufkala, ka do samo letele pejneze v mojo taško. Če bi tak bilou, pa be bijla tak vesejla, ka be lejko küjpela cejlo kučo.

TARA HORVAT, 3. razred

MOJE POČITNICE

Prejšno soboto san bio fejest rad, ka de šau snejg, ka mo se lejko sanko, pa kepo. Prve trij dnij sva z babico napravila progo, te pa sva se lejko vesjelo sankala.

Mene je bilau najbolje smejšno gda san babico doj s sank porino nazaj v snejg. Kak san se smijau z nje. Napravela je takšno grabo, ka gda san se drüjgeč prejk pelo, san tak skočo, ka san po lüfte leto kak na skakalnece.

En den san odo na treneng v Soboto, ovak pa san biu doma. Šteu san stripe, knjige, glejdo televizijo, biu na računalnike pa malo san se tüde včiu.

Najlepše den pa je biu sobota, ka smo se fsi dugo kepale. Na kunce je dede že meto z lopatof snejg na menej. Škoda ka so počitnice tak hitro mijnole.

ROK KOLMANIČ, 3. razred

KRIŽANKA

Rešitve v križanko tokrat vpisujete v prekmurščini. Pa veliko užitkov ob reševanju križanke.

geslo

1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									

9.

7.

3.

5.

8.

11

12.

4.

1.

2.

6.

10

PA ŠE MALO SMEHA ...

VÖTER

UČITELCA PIJTA JANEZEKA:

»JANEZEK, KAKŠOGA SPOLA JE VÖTER?«

JANEZEK NJEMI PRAVI:

»MOŠKOGA.«

UČITELJICA GA POVALI, TE PA GA PITA:

»KAK PA TAU ZNAMO?«

»ZATAU, KA ŽENSKAN ZDIGAVLE KIKLE.«

NERODNO

UČENCI RAZKÛRIJO UČITELA ZATAU JIN TEJ PRAVE:«ŠTO MISLI, KA JE NAURE NAJ GOR STANE.«

EN ČAS NIŠČE NE STANE, PA TE SE JANEZEK ODLOUČI, KA DE STANO. UČITEL PA GA PITA: « JANEZEK, ALE TIJ MISLIŠ KA SE NORE?«

»NEJ, GOSPOUD PROFESOR, SAMO SRCE ME BOLIJ, KA VIJDEN, KA STOJITE SAMO VIJ!«

Izdajo glasila omogočajo:

OŠ FOKOVCI
Fokovci 32, 9208 FOKOVCI

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT**

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA RAZVOJ KADROV IN ŠTIPENDIJE

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Prispevke za tokratno število so prispevali učenci razrednega pouka.

Zbrali in uredili smo jih:

Saša Farkš, Kaja Fartek, Kaja Baša, Kaja Farkaš